

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U002496

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 25-06-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ № 201 від 11.07.2025 р.

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шеремета Сергій Анатолійович

2. SERHII A. SHEREMETA

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0008-5400-9840

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Право

Дата захисту: 25-06-2025

Спеціальність за освітою: Правознавство

Місце роботи здобувача: Любомльський районний суд Волинської області

Код за ЄДРПОУ: 02890529

Місцезнаходження: вул. Франка, 1, Любомль, Любомльський р-н., 44301, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 8802

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.01

Тема дисертації:

1. Застосування Конституції України судами при здійсненні правосуддя
2. Application of the Constitution of Ukraine by courts in the administration of justice

Реферат:

1. Актуальність теми дослідження пов'язана із тим, що зробивши норми Конституції реально діючим правом та нормами прямої дії, конституцієдавець у 1996 році сприяв істотному поштовху як для наукових досліджень, так і для розвитку безпосередньої правозастосовної практики. Вагомим кроком стало ухвалення Постанови Пленуму Верховного Суду України № 9 від 01.11.1996 р. «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя». Водночас до нині відповідна еволюція у цьому відношенні продовжує свій рух, виявляючи як позитивні та негативні риси існуючих підходів, а також формуючи нові виклики для доктрини і практики. Центральним питанням є адекватність і відповідність української моделі прямої дії норм Конституції тим підходами, які існують в зарубіжних країнах, головним чином, європейських. Адже саме європейська інтеграція є тим стимулом, щоб вивчати, запозичувати і використовувати досвід країн-членів ЄС. Ми маємо розуміти як суди застосовують конституцію, чи дійсно всі норми конституції все ж

повинні мати пряму дію і чи справді нинішнє формулювання ч. 3 ст. 8 Конституції України підлягає коригуванню або можливо якомусь звужувальному тлумаченню. Крім того, реформа процесуального законодавства, яка надала у 2017 році право судам не застосовувати положення законів і інших актів, а застосовувати норми Конституції як норми прямої дії, і по нині залишається досить неоднозначною. Ми маємо певний прогрес у застосуванні Конституції, про що свідчать численні рішення, в яких відбувалося таке застосування Конституції. Водночас існує серйозна теоретична і доктринальна проблема, що полягає у взаємодії між Конституційним Судом України (далі – КСУ) як органом конституційної юрисдикції і судами. Така взаємодія видається явно недостатньою, адже існує лише можливість обґрунтувати суперечність Конституції і положення іншого нормативно-правового акта, про існування якої зробив висновок суд, застосувавши норми Конституції як норми прямої дії, і звернутися із таким обґрунтуванням до Верховного Суду, який потенційно може звернутися із конституційним поданням до КСУ. Робота є комплексним дослідженням конституційно-правового спрямування, що присвячена застосуванню Конституції України при здійсненні правосуддя, в якому: з'ясовано сутність вищої юридичної сили (юридичного верховенства) як юридичної властивості конституції та роль судової влади у її забезпеченні; здійснено компаративний аналіз застосування норм конституції судами як прояву верховенства конституції; сформульовано перелік основних концепцій і форм застосування судами Конституції України; з'ясовано особливості відсутності законодавчого регулювання як однієї з форм застосування судами Конституції України; надано характеристику незастосування закону з мотивів його суперечності Конституції України; з'ясовано специфіку конформного тлумачення законодавства судами в узгодженому з Конституцією України значенні. Дослідження складається з 2-х розділів, що присвячені теорії верховенства конституції, зарубіжному досвіду регулювання застосування конституції судами, характеристиці основних форм застосування судами Конституції (відсутність законодавчого регулювання, суперечність нормативно-правового акта Конституції України, конформне (узгоджене з Конституцією) тлумачення законодавства. Виокремлено перелік найбільш типових форм (випадків), в яких відбувається застосування Конституції України судами при здійсненні правосуддя, до яких належить: 1) застосування Конституції у випадку відсутності законодавчого регулювання; 2) застосування Конституції у випадку суперечності закону чи іншого акта Конституції; 3) конформне тлумачення судами законодавства при його застосуванні в узгодженому з Конституцією України значенні. Окремою (факультативною) формою, яка не знайшла свого належного вираження на практиці, є визнання неконституційним судами актів органів державної влади (центральної і місцевих) і актів органів місцевого самоврядування. Запропоновано не розглядати використання практики КСУ саме в контексті застосування Конституції України судами як самостійну форму такого застосування, оскільки: 1) таке застосування здійснюється шляхом опосередкування застосування Конституції через позиції КСУ, тобто суди не формують власного підходу, а лише можуть застосувати позиції КСУ до конкретних умов; 2) таке застосування відбувається власне в рамках інших названих вище форм. Комплексно розроблено перелік концепцій, у зв'язку із якими здійснюється застосування Конституції судами, а саме: пряма дія норм Конституції, горизонтальний ефект норм Конституції, теорія вичерпних або прихованих повноважень вищих органів влади, теорія конституційних принципів. Обґрунтована ідея щодо відходу від розуміння прямої дії рішень КСУ, а також від їх самовиконуваності на користь розвитку ідеї обов'язковості рішень КСУ (і відповідно саме орієнтації на них судів шляхом прямих посилань, проте не власне виконання як такого).

2. The relevance of the research topic is due to the fact that by making the norms of the Constitution a truly effective law and norms of direct effect, the framer of the constitution in 1996 contributed to a significant impetus for both scientific research and the development of direct law enforcement practice. A significant step was the adoption of the Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine No. 9 dated 01.11.1996 "On the Application of the Constitution of Ukraine in the Administration of Justice". At the same time, the corresponding evolution in this regard continues to this day, revealing both positive and negative features of existing approaches, as well as forming new challenges for doctrine and practice. The central issue is the adequacy and compliance of the Ukrainian model of direct action of the norms of the Constitution with those approaches that exist in foreign countries, mainly European ones. After all, it is European integration that is the incentive to

study, borrow and use the experience of EU member states. We need to understand how courts apply the constitution, whether all the norms of the constitution should really have direct effect, and whether the current wording of Part 3 of Article 8 of the Constitution of Ukraine is really subject to correction or perhaps some restrictive interpretation. In addition, the reform of procedural legislation, which in 2017 gave courts the right not to apply the provisions of laws and other acts, but to apply the norms of the Constitution as norms of direct effect, still remains quite ambiguous. We have made some progress in applying the Constitution, as evidenced by numerous decisions in which such application of the Constitution took place. At the same time, there is a serious theoretical and doctrinal problem, which lies in the interaction between the Constitutional Court of Ukraine (hereinafter referred to as the CCU) as a body of constitutional jurisdiction and the courts. Such interaction seems clearly insufficient, since there is only the possibility of substantiating the contradiction between the Constitution and the provisions of another normative legal act, the existence of which was concluded by the court, applying the norms of the Constitution as norms of direct action, and applying such substantiation to the Supreme Court, which can potentially submit a constitutional submission to the Constitutional Court of Ukraine. The work is a comprehensive study of the constitutional and legal direction, which is dedicated to the application of the Constitution of Ukraine in the administration of justice, in which: the essence of the highest legal force (legal supremacy) as a legal property of the constitution and the role of the judiciary in ensuring it is clarified; a comparative analysis of the application of the norms of the constitution by the courts as a manifestation of the supremacy of the constitution is carried out; a list of the main concepts and forms of application by the courts of the Constitution of Ukraine is formulated; the features of the absence of legislative regulation as one of the forms of application by the courts of the Constitution of Ukraine are clarified; a description of the non-application of the law on the grounds of its contradiction with the Constitution of Ukraine is provided; the specifics of the conform interpretation of legislation by courts in the meaning agreed with the Constitution of Ukraine have been clarified. The study consists of 2 sections devoted to the theory of the supremacy of the constitution, foreign experience in regulating the application of the constitution by courts, characteristics of the main forms of application of the Constitution by courts (absence of legislative regulation, contradiction of a regulatory legal act to the Constitution of Ukraine, conform (consistent with the Constitution) interpretation of legislation. A list of the most typical forms (cases) in which the Constitution of Ukraine is applied by courts in the administration of justice is identified, which include: 1) application of the Constitution in the absence of legislative regulation; 2) application of the Constitution in the event of a law contradicting the Constitution; 3) conform interpretation of legislation by courts when applying it in the meaning agreed with the Constitution of Ukraine. A separate (optional) form that has not found its proper expression in practice is the recognition by courts of acts of state authorities (central and local) and acts of local self-government bodies as unconstitutional.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Шеремета С.А. Безпосереднє застосування конституції судами: досвід конституціоналізації у країнах Європи. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. // Б. 2022. № 59. С. 24-26.
- 2. Шеремета С.А. Пряма дія норм Конституції України: основні підходи. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. //Б. 2022. № 56. С. 37-40.

- 3. Шеремета С.А. Актуальні питання незастосування судом закону з мотивів його суперечності конституції України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. // Б. 2024. Випуск № 84. Частина 1. С. 211-116.
- 4. Шеремета С.А. Застосування конституції України судами при здійсненні правосуддя шляхом конформного тлумачення законів. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». // Б. 2024. № 6. С. 189-193.
- 5. Шеремета С.А. Основні підходи до прямої дії норм Конституції України. Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні: Матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (21 жовтня 2022р., Чернівці). Чернівці: без видавництва, 2022. С. 239-242.
- 6. Шеремета С.А. Безпосереднє застосування конституції і пряма дія її норм в зарубіжних країнах. Український конституціоналізм: виклики, народжені свободою. Збірка тез наукових доповідей і повідомлень Міжнародної наукової конференції (23 грудня 2022 року). Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2022. С. 77-79.
- 7. Шеремета С.А. Відсутність законодавчого регулювання як підстава для застосування Конституції України судами. Національна безпека як конституційна цінність: сучасні виклики. Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (22 червня 2023р., Україна). Харків, 2023. С. 165-168.
- 8. Шеремета С. Застосування Конституції України судами: основні форми. Права людини та демократія як фундаментальні основи українського конституціоналізму : зб. тез наук. доп. і повідомл. Міжнар. наук. конф. : XVI Тодиківські читання (24 листоп. 2023 р., м. Харків). Харків : Право, 2023. С. 259-260.
- 9. Шеремета С.А. Незастосування судом закону з мотивів його суперечності Конституції України: еволюція законодавчого регулювання. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди дня Конституції України (20 червня 2024 року, м. Львів). Львів; Харків; Чернівці: ЛНУ імені Івана Франка, 2024. С. 158-162.
- 10. Шеремета С.А. Конформне тлумачення судами законодавства в узгодженому з Конституцією України значенні. Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні: Матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (31 жовтня 2024р., Чернівці). Чернівці: 2024. С. 330-334.
- 11. Шеремета С.А. Вища юридична сила (верховенство) як юридична властивість конституції. Конституційно-правові засади інтеграції до Європейського Союзу: XVII Тодиківські читання. Збірка тез і наукових повідомлень Міжнар. наук. конф. (14 листопада 2024 р.). Харків: Право, 2024. С. 89-91.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0111U000966

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Берченко Григорій Валерійович

2. Hryhorii V. Berchenko

Кваліфікація: д. ю. н., доц., 12.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000п0002п0365п9009

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бориславська Олена Марківна

2. OLENA M. BORYSLAVSKA

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8338-0966

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дешко Людмила Миколаївна

2. LIUDMYLA M. DESHKO

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5720-4459

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, буд. 60, Київ, 01033, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Слiнько Тетяна Миколаiвна
2. Tetiana M. Slinko

Кваліфікація: к. ю. н., професор, 12.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0000-2688-2644

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ткаченко Євгеній Володимирович
2. YEVHENII V. TKACHENKO

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2510-5362

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Шепітько Михайло Валерійович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Шепітько Михайло Валерійович

